

Organiserad fritidsverksamhet för barn i ålder nio till tolv år

– en undersökning om mellanstadiebarns behov av fritidsklubbsverksamhet.

Handledare:
Annika Rydstedt

Författare:
Fredric Persson
Daniel Pettersson

Organiserad fritidsverksamhet för barn i ålder nio till tolv år

– en undersökning om mellanstadiebarns behov av
fritidsklubbsverksamhet.

Abstract

Vår uppsats har som syfte att undersöka om mellanstadiebarn uttrycker behov av organiserad fritidsverksamhet. Uppsatsen tar upp vilka behov mellanstadiebarn har i denna ålder. Genom litteratur kommer vi att påvisa barns starka behov av vuxenstöd under hela dagen. Mellanstadiebarn har fått svara på frågor i en enkätundersökning på hur det är att vara ensam hemma och vilka känslor de har för detta. Vi har använt oss av kvantitativ metod i vår empiriska del. Resultatet visade att mellanstadiebarnen inte uttrycker det starka behov av organiserad fritidsverksamhet som litteratur och tidigare forskning anger.

Nyckelord: Trygghet, stöd, vuxenkontakt, organiserad fritidsverksamhet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING OCH BAKGRUND	4
1.1 Syfte	5
2. LITTERATURGENOMGÅNG	5
2.1 Historik	5
2.2. Trygghet och stöd	7
2.3 Fritidsintressen	7
2.4 Uppgifter och mål för öppen fritidsverksamhet	8
2.5 Varför behövs fritidsklubbar?	9
2.6 Mellanstadie barns utveckling	10
2.6.1 Den biologiska utvecklingen	10
2.6.2 Kognitiv och sociokulturell teori	11
2.6.3 Den socioemotionella utvecklingen	12
2.6.4 Barnperspektiv	13
3. EMPIRISK DEL	16
3.1 Problemprecisering	16
3.2 Metodologiska utgångspunkter	16
3.3 Enkät	17
3.4 Datainsamling och genomförande	17
3.5 Respondenterna	18
3.6 Bearbetningsmetod	18
4. REDOVISNING AV RESULTAT	19
5. SLUTSATSER AV ENKÄTUNDERSÖKNINGEN	24
6. DISKUSSION	25
7. SAMMANFATTNING	28
Källförteckning	29
Bilaga 1	

Förord

Vi är två lärarstudenter på Högskolan i Kristianstad som läser inriktningen fritid och skola i ett helhetsperspektiv.

1. INLEDNING OCH BAKGRUND

På 1980-talet blev det mer och mer vanligt att båda föräldrarna förvärvsarbetade och detta ledde till att barnen i hushållet ofta blev ensamma hemma på eftermiddagarna. 1985 kom en statlig utredning som innebar att en mera öppen form av verksamhet för mellanstadiebarnen skulle utformas och tas i bruk. Efterhand som åren har gått så blir det färre och färre fritidsklubbar och fritidsgårdar i landet. Därför anser vi att denna undersökning är viktigt eftersom vi tror att den kommer att påvisa att barn i denna ålder behöver samt uttrycker ett starkt behov av organiserad eftermiddagsverksamhet. Barn behöver vuxna i sin närhet under hela dagen och vi anser att fritidsklubb är ett mycket bra forum för detta. Forskningen ser en tendens att barn i dagens samhälle hellre sitter hemma framför dator eller tv istället för att vara ute i naturen och leka med kamrater. Trondman m.fl. skriver att mediakonsumtionen ökar år för år. Han skriver vidare att vara med familjen, kamrater och pojk- och flickvän är vanligast bland flickor medan föreningsliv inom idrott är ständigt återkommande bland pojkarna. Numera minskar ovanstående drastiskt år för år. (Trondman 2001)

Skollagen uttrycker följande när det gäller öppen fritidsverksamhet:

2 a kap. Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg

2 §. Skolbarnsomsorgen bedrivs i form av fritidshem och familjedaghem. För barn mellan tio och tolv år kan skolbarnsomsorgen även bedrivs i form av öppen fritidsverksamhet. Skolbarnsomsorgen skall ta emot barn under den del av dagen då de inte vistas i skolan och under lov. Lag (1998:352)

3 §. Skolbarnsomsorgens uppgift är att komplettera skolan samt erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. För bedrivande förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg skall det finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Barngrupperna skall ha en lämplig sammansättning och storlek. Lokalerna skall vara ändamålsenliga. Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen skall utgå från varje barns behov. Lag (1997:1212).

1.1 Syfte

Syftet med vår uppsats är att undersöka om mellanstadiebarn uttrycker behov av organiserad eftermiddagsverksamhet. Med mellanstadiebarn menar vi barn som är i ålder nio till tolv år. Fritidsverksamhet innefattar fritidshem, fritidsklubb och fritidsgård.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

Följande avsnitt kommer att behandla olika teorier och undersökningar om fritidsklubbers verksamhet. Här kommer vi att jämföra och koppla samman olika forskares resultat och teorier.

2.1 Historik

I detta avsnitt kommer vi att ge läsaren en introduktion om hur fritidsklubbar utformats och utvecklats genom åren.

Redan på 1950-60 talet diskuterades en stor utbyggnad av fritidsgårdar och fritidshem. Den största anledningen till att denna diskussion fördes var den stadigt ökade ungdomskriminaliteten. Fler och fler kvinnor började förvärvsarbeta och detta ledde till att den sociala kontroll som bostadsområdena tidigare hade, nu försvann. Fritidskommittén motiverade beslutet med att barnens krav på självständighet skulle främjas (SOU 1985:12). Den kärva ekonomiska situationen vid tillfället var även ett argument eftersom planen var att minska det statliga bidraget för mellanstadiebarnen. I själva verket var det troligtvis den dåliga ekonomin som gjorde att fritidsverksamheten började splittras i olika former för olika åldrar. Lokalerna var mer primitiva än fritidshemmen och personalen var färre och hade inte heltidstjänster. Det pedagogiska arbetet kom i andra hand. (SoS-rapport 1995:13).

Socialtjänsten skrev 1982 ner målen för omsorg om barn om ungdomar där paragraf 12 är en övergripande paragraf.

- Kommunen ska verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden,
- I nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom,

- I nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdom som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsyn till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet.

I paragraf 13 a sägs att,

”Skolbarnsomsorgen bedrivs i form av fritidshem, integrerad skolbarnsomsorg eller familjedaghem. För barn mellan tio och tolv år kan skolbarnsomsorgen även bedrivas i form av öppen fritidsverksamhet. Skolbarnsomsorgen skall ta emot barn för vistelse under den del av dagen då barnet inte vistats i skolan och under lov.”

I allmänna råd skriver Socialstyrelsen efter uppdrag från regeringen följande:

”I den öppna fritidsverksamheten för skolbarn erbjuds barn i åldern tio till tolv år att delta i aktiviteter som intresserar dem, träffa kamrater och ha tillgång till vuxna. Verksamheten för tio till tolv åringar kan samordnas med kommunens övriga fritidsverksamheter för barn och ungdom (t ex fritidsgårdar) eller ske i samarbete med föreningslivet.

Den öppna fritidsverksamheten är avsedd som alternativ till fritidshem eller integrerad skolbarnsomsorg för barn som är tio till tolv år men kan också fungera som komplement för de barn som är i familjedaghem. För nioåringar och yngre barn är det enligt socialtjänstlagen inte tillräckligt att erbjuda enbart öppen verksamhet. Barn och föräldrar bör ha möjlighet att själva avgöra när barnet kan börja i en mer öppen verksamhetsform. Övergången underlättas om det finns nära kontakt och samarbete mellan sådana former och den övriga skolbarnsomsorgen. Socialstyrelsen anser att kommunerna bör erbjuda också tio till tolv åringarna fritidshem, integrerad skolbarnsomsorg eller familjedaghem. Sådana möjligheter bör finnas, dels för att ge barn och föräldrar en reell valfrihet, dels för att barn med behov av särskilt stöd även i tio till tolv års ålder tillsammans med jämnåriga ska kunna få den tillsyn och omsorg som dessa former av skolbarnsomsorg ger. Den ordinarie skolbarnsomsorgen bör kompletteras med särskild lovverksamhet för barn som inte är inskrivna i skolbarnsomsorgen. Den särskilda lovverksamheten kan organiseras genom att den ordinarie skolbarnsomsorgen tar emot extra barn under loven eller genom att det ordnats särskilda aktiviteter, dagläger och koloniverksamhet och liknande.” Allmänna råd (1995:2), Barnomsorgen i socialtjänstlagen, sid. 22-23.

”Den öppna verksamheten bygger på gruppsamvaro men grupperna är inte fasta över en längre tid. I den öppna förskolan och den öppna fritidsverksamheten kan inte samma krav ställas på gruppernas sammansättning och storlek som i den övriga barnomsorgen. Verksamheten i de öppna formerna ska utformas efter de behov som finns i närområdet.

Detta underlättas om det finns möjlighet att anpassa organisatoriska förhållanden som till exempel öppethållande till barnens och föräldrarnas behov.” (a.a) sid. 31

”Verksamheten behöver inte erbjuda samma grad av omvårdnad och tillsyn som fritidshemmen och den integrerade skolbarnsomsorgen, men skall i gengäld erbjuda de äldre barnen en verksamhet som är mer anpassad till dessa åldersgruppers behov.” (a.a.) sid. 23

2.2. Trygghet och stöd

Johansson & Pageryd (1988) skriver efter att ha frågat barn vad dom tycker är fördelarna med fritidsklubb. De svarade då att vikten av att känna sig trygg och få stöd hos de vuxna samt att slippa vara ensam var det viktigaste. Ett stort antal av barnen har i denna undersökning sagt att de tycker det är viktigt att det finns ett ställe som de kan träffa jämnåriga och vuxna på. Detta hade även de äldre mellanstadiebarnen uttryckt. De flesta tycker vidare inte om att vara ensamma hemma på morgonen och ibland är barnen lediga in på förmiddagen men trots detta är det väldigt ovanligt att mellanstadieverksamheterna har öppet på förmiddagar. I undersökningen kom det även fram att vart fjärde barn inte har någon vuxen som har tid att varken prata eller göra saker tillsammans med under eftermiddagen, även om de skulle vilja det. Detta framkom även i Finn, Sollie & Stenberg (1995) som i sin undersökning fått fram att barnen tycker det är viktigt att det finns både manlig och kvinnlig personal på klubben som gör att barnen känner sig trygga i omgivningen.

2.3 Fritidsintressen

Efter en undersökning gjord av Finn, Sollie & Stenberg (1995) om fritidsklubbar i Borlänge frågade de elever om vad de tyckte om fritidsklubbarna. De tyckte då att till fritidsklubben går man i första hand för sin egen skull, men också för att föräldrarna vill det. De tycker att aktiviteterna är bra och de väljer vad de vill göra själv. Det finns bland annat samtal, matlagning, spel, datorn och bollspel av olika slag. Barnen tycker att det är bra att de får vara med och bestämma vad som ska ske på klubben. De måste säga till om de ska gå någonstans, och det är helt ok att ha en kompis med som inte är inskriven på klubben. Barnen tycker att lokalerna fungerar för de aktiviteter de vill syssla med och personalen finns där hela tiden om det behövs. Graaf och Ruben har på uppdrag av skolförvaltningen i Stockholm och av Socialstyrelsen skrivit rapporten SoS-rapport (1995:13). I denna har de gjort en undersökning om barns fritidsvanor och i den fick de fram att de flesta av barnen i undersökning hade aktiviteter för sig på eftermiddagarna. Det var dock stora skillnader mellan pojkars och flickors intressen. Pojkar valde ofta sportaktiviteter medan flickor hellre valde aktiviteter såsom dans, ridning och bakning. En annan intressant insikt var att det kommunala fritids/kulturutbudet som t.ex. bibliotek, badhus och fritidsgårdar användes relativt lite av mellanstadiebarnen. Detta skilde sig dock i förorten jämfört med innerstan, för förortsbarnen var de kommunala aktiviteterna välbesökta.

Vidare visar rapporten tydligt att när barnen slutar på mellanstadieverksamheten ersätts inte verksamheten med deltagande i fritidsaktiviteter eller användande av det kommunala fritidsutbudet. Barnen går i stället hem efter skolan eller är ”ute på stan”. I storstäderna minskar fritidsutbudet mer än i de mindre kommunerna, detta gäller även öppettider på diverse anläggningar. Detta är ett stort problem eftersom det övriga fritidsutbudet är dåligt.

Här konstaterar vi att båda undersökningarna kommit fram till att barnen tycker det är viktigt att det finns aktiviteter på fritidsklubben som riktar sig både till flickor och pojkar. Pojkar vill gärna spela bollspel och sitta vid datorn medan flickor hellre vill ägna sig åt bakning och pyssel.

I Graaf och Rubens undersökning framkom även att barn som inte går på fritidshem/fritidsklubb sällan umgås med kamrater hemma. Forskarna tror inte att detta är självvalt av barnen. I själva verket tror forskarna att de barn som misslyckats med att tillhöra gruppen och inte blivit omtyckta av barnen behöver vuxna i närheten som kan stötta och ge vägledning till att skapa varaktiga relationer. I en rapport gjord av Socialstyrelsen framkom ett annat intressant resultat där det visar sig att vart femte barn i undersökningen inte berättar för vuxna om han/hon haft problem eller bekymmer i skolan. Ett barn av fyra säger att det inte finns någon vuxen som skulle märka om det var så att han/hon hade något slags problem. Ofta beror det på att barnen har svårt att anförtro sig till de vuxna. ”Det blir inte bättre av att berätta” och ”Det finns ingen jag litar på” är de vanligaste anledningarna. (SoS-rapport 1995:13).

2.4 Uppgifter och mål för öppen fritidsverksamhet

Öppen fritidsverksamhet bör komplettera skolan tids- och innehållsmässigt. Den ska också bidra till barnens allsidiga utveckling samt lärande. Den ska erbjuda barn i tio till tolv års ålder en meningsfull fritid och stödja barnen i deras utveckling. Den ska därför ha ett så varierat utbud av aktiviteter som möjligt och det ska vara anpassat till barnen. Aktiviteter bör utformas tillsammans med barnen och deras intressen skall ligga till grund för det som sker. Barnens självständighetssträvan bör stödjas samt deras förmåga att själva hantera sin vardag. Fritidsverksamheten bör även måna om barnens allmänna välbefinnande. Detta genom att erbjuda fysiska aktiviteter men också vila och rekreation.

Verksamheten ska vara rolig, stimulerande och ta till vara på barnens naturliga nyfikenhet, företagsverksamhet och lust att lära. Den öppna fritidsverksamheten kan ge utrymme för både pojkars och flickors intresse, men bör också försöka bryta invanda könsrollsmönster.

Personalen bör sträva efter ett gott socialt klimat och de bör också se till att alla känner sig välkomna samt accepterade. Barnen bör få möjlighet att träna sin sociala förmåga i samspel med vuxna och barn. (Allmänna råd med kommentarer för öppen fritidsverksamhet 2000).

”Fritidsklubbens mål är att:

- ge barnen trygghet
- ge barnen kollektiv fostran men även möjlighet att utvecklas individuellt och att de får en stark självkänsla
- tillvarata, utveckla barnens initiativförmåga. Få barnen att aktivt medverka vid planering och utförandet av aktiviteter
- stimulera barnen till deltagande i aktiviteter
- ge barnen möjlighet till vila och avkoppling
- erbjuda barnen möjlighet att delta i områdets föreningsliv
- forma verksamheten i samverkan med föräldrarna
- ge barnen möjlighet till att delta i studiebesök och utflykter
- lära barnen laga ett enkelt mellanmål och klara av enklare vardagssysslor
- vistelsetiden här på fritidsklubben ska vara ett äventyr”

Utformning och pedagogik i fritidsklubbar (2000) sid. 30-31.

2.5 Varför behövs fritidsklubbar?

Politikerna är oroade över att barn och ungdomar driver runt på stan och bildar gäng som sysslar med kriminella handlingar t ex snatteri, våld, mobbning, användande av droger och alkohol. Politikerna tycker att många saknar den vuxenkontakt de behöver och detta ligger till grund att de känner sig otrygga i sin vardag. Som en lösning på dessa problem vill politikerna ha ökade insatser i fritidsverksamheten och ett mer utbrett socialt engagemang i bostadsområdena. Att förbättra kontakten mellan människor ska leda till att mindre bra uppväxtmiljöer minskar. Här förväntar sig politikerna att fritidsklubbarna ska vara en kraft att räkna med i detta arbete, bland annat genom ”öppen verksamhet”. Med detta menar man att alla barn ska vara välkomna, inte bara de som är inskrivna.

Personal och ledning förväntas att organisera och stödja, samt att aktivt arbeta för att skapa goda uppväxtvillkor. (Utvärdering av fritidsklubbar 1990).

Föräldrarna är oroadade över det råa och hårda klimat som råder i samhället. De tycker att det känns tryggt att det finns en vuxenkontakt efter skolans slut då de själva är på jobbet. Att veta att ens barn inte dräller omkring på stan utan tillsyn är något som föräldrar ser mycket positivt på. Barnen tycker själva att det är positivt att ha ett ställe att gå till där det finns vuxna som stöd. Det är viktigt att kunna gå någonstans där kompisarna är, och samtidigt känna den trygghet de vuxnas närvaro leder till. I en undersökning av Socialstyrelsen (1995b) svarar 75 % av barnen att de önskade ett ställe där de både kunde träffa kompisar och vuxna. 25 % av barnen svarade att de ofta eller alltid ogillade att åka hem då det inte fanns någon vuxen i hemmet. Dessa siffror var genomgående för de åldersgrupper som undersökningen innefattade årskurser 4-6. (Ensa Sweden 1996)

2.6 Mellanstadie barns utveckling

I detta avsnitt kommer vi att belysa barns behov och deras utveckling under mellanstadieåren. Vi vill här visa vilka psykiska och fysiska förändringar som sker hos barn i denna ålder.

2.6.1 Den biologiska utvecklingen

Schultz Larsen (1994) skriver i Utvecklingspsykologi om den biologiska utvecklingen. När barnet kommer upp i ålder sju till tolv år börjar enligt Freud *latensfasen*. Latens betyder dold och med detta menar Freud att sexualiteten försvinner bort vid denna ålder och kommer först tillbaka vid puberteten då intresset för andra könet tilltar och barnet blir könsmoget. Barnet får under denna tid även allt fler sociala, intellektuella och kroppsliga färdigheter som hjälper barnet i sin jagutveckling. Jagutvecklingen innebär att barnet nu kan sätta sig in i andras problem och lycka, se sig själv utifrån och synen på världen blir objektiv och trovärdig.

Rättvissekänslan är ett exempel på ett barn i latensfasen. Före latensfasen har barnet en stor respekt för sina föräldrars syn på vad som är rättvist. Barnet ifrågasätter inte om det bestämda är rättvist eller inte. Men ett barn som befinner sig i latensfasen har ett mer mänskligt och objektivt sätt att se på vad som är rätt och fel. Förbud och regler ses inte längre som ett måste bara för att de kommer från föräldrar utan nu kan barnet ta hänsyn till rådande omständigheter och bakgrunder som anses rimliga. Under latensfasen övergår barnet till en värld där barnet lättare kan skilja mellan vad som är fantasi och vad som är verklighet.

Men detta betyder dock inte att barnet överger barndomens fantasifulla tänkande, utan istället fantiserar barnet om känslofulla ämnen så som krig, död, ondska, rättvisa och det andra könet.

Barnet uppnår här en stor säkerhet när det gäller att skilja på vad som är fantasi och vad som är verklighet.

Anmärkningsvärt under latensfasen är förhållandet mellan flickor och pojkar. Det är ofta en skarp uppdelning mellan dem. Anledningen till detta är osäkerheten hos det andra könet som framgår av den retfullhet som pojkarna bedriver och de hemliga samtalen mellan flickorna. Båda könen behöver här finna sig tillrätta med sin nya könsidentitet och detta gör de genom att jämföra sig med jämnåriga av samma kön men samtidigt avskilja sig från det andra könet. Mot slutet av latensfasen kan pojkar ta till hänsynslösa och desperata former i kontakten med det andra könet, som att retas och använda sig av fula skämt stärker deras pojkroll gentemot det flickaktiga. Flickorna däremot anses ha större kontroll över sin könsroll. (Schultz Larsen 1994). Hwang (1994) tar upp en intressant aspekt, då han skriver att flickorna mognar snabbare än pojkarna, vilket borde ge dem en fördel, men istället stannar de upp och springer långsammare och hoppar inte lika långt. Hade de tränat så skulle det kunnat göra flickorna lika bra som pojkarna, men här tror Hwang (1994) att det rör sig om psykologiska blockeringar och sociala könsrollsförväntningar. Tidig pubertets utveckling kan leda till problem för flickorna. Det kan röra sig om sämre relationer med kamrater och familj, men framförallt blir självkänslan sämre. En kroppsligt utvecklad flicka är inte alltid i takt med sin sexuella driftsutveckling även om det ser ut så på henne. Detta kan leda till att det ställs förväntningar på henne som hon psykologiskt sett inte är mogen för. En tidigt utvecklad pojke å andra sidan, möts av positiva reaktioner och därmed stärks hans självkänsla och han blir populärare. Men baksidan av detta är att pojken får ett starkare tryck från sin omgivning av att klara av det som könsrollen kräver.

2.6.2 Kognitiv och sociokulturell teori

Hwang (1994) skriver om den biologiska utvecklingen att under skolåren blir barnen mindre fokuserade på sig själva, och detta beror på den kognitiva utvecklingen. De får en annan syn på orsak-verkan och uppfattningen om tid och rum blir bättre. Det är väldigt stora skillnader när det gäller tänkandet om man jämför en elvaåring och en sexåring. Mellanstadiebarnen lär sig fort och kan lära sig mycket nya ord, multiplicera bråk, och förstå ironi. Detta brukar vanligtvis ligga utanför en sexåring's förmåga. Ovan nämnda förändringar i attityder samt beteende reflekterar den kognitiva utvecklingen. De nya färdigheter barnen har fått kan också visa sig genom nya sätt att skämta och resonera om saker och ting. Vygotsky pratar om något som heter proximal utveckling (Från Latinets proximus = närmast). Med detta menar han att

barn utvecklas bäst i grupp. Deras utveckling gynnas av att det finns en vuxen i närheten som kan stötta och trycka på i rätt tillfälle. Den vuxna finns där för att klargöra problem och få barnen att kliva en liten bit utanför sin förmåga, vilket i sin tur leder till en positiv utveckling för barnet som det inte hade fått om det varit ensamt. Det var Vygotsky som sade ”Att klara något tillsammans är en viktig bas för utvecklingen”. (Hwang 1994 s. 216). Piaget menar i sin forskning att det sker ett språng under skolåren när det gäller den kognitiva utvecklingen. Detta håller inte dagens forskare inom utvecklingspsykologin med om. De talar istället om en ständig utveckling och att det inte alls sker något språng och att det inte blir någon större skillnad i tänkandet från skolåren fram till tonåren. De är dock överens om att förmågan att lösa problem ökar mycket under tonåren. Vidare talar Piaget om fyra stadier i den kognitiva utvecklingen. Det stadium som är intressant för vår forskning är den konkretoperationella fasen eftersom den pågår under ca sju till elva år. Det är då barnet inte längre är styrt av sina känslor. De har i detta stadium fått en förnuftig inställning till omvärlden, de börjar tänka logiskt. De har mycket svårt att se abstrakt på saker och ting, de behöver istället se konkret för att kunna relatera och förstå problem de ställs inför. (Schultz Larsen 1994)

2.6.3 Den socioemotionella utvecklingen

Strax innan tonåren börjar barnet testa sin tillhörighet, status och relationer. De börjar även se sina och andras likheter och olikheter, vilket kan leda till mobbning, då ens egen position i samhället är så viktig. Det kan vara mycket förödande att utsättas för mobbning i denna ålder eftersom självkänslan och grupp tillhörighet är av stor vikt. Det är även viktigt för barnet att ventilera sina tankar och funderingar med vuxna. Här gäller det för den vuxne att vara lyhörd, respektfull och förtroendegivande i samtalet med barnet. Den vuxne ses ofta som en tillrättställare när något går fel vare sig det gäller grupp händelser eller olika test som pojkar och flickor ställs inför i denna ålder. Vidare uttrycker författaren att kamratgruppen måste få utrymme för sig själv, där kamratgruppen om den vill ska ha tillgång till vuxna, utvecklande miljöer och organiserade aktiviteter. Om detta faller bort uppstår en stor risk för gängbildning där aktiviteterna står utanför samhällets lagar och värderingar (Ensa Sweden 1996).

Detta påvisar även Hwang (1994) som skriver att tidigare ålder har den känslomässiga involveringen med sina kamrater ofta varit liten men nu blir den viktigare och viktigare.

För detta krävs empati och detta är något som barnet börjar utveckla strax före puberteten. I denna ålder börjar även barnet kunna se sidor hos sina kamrater som de kan finna svåra att handskas med men trots detta kan barnet tycka om personen ändå. Barnet börjar även få en bättre relation till samhället vilket leder till att barnet börjar engagera sig och få bättre

förståelse för det Hwang (1994). Forskningen visar att mellan 5-10 % av alla skolbarn är utan kamrater. Deras självkänsla påverkas negativt vilket kan leda till att de inte trivs hemma och i skolan. Desto äldre barnet blir ju större blir problemen. De barn som inte får några kamrater har ofta en dålig självbild. En vänlig handling kan misstolkas och ses som negativ. De har också svårt att sätta gränser och veta när det är dags att sluta. Enligt Piaget är leken med sina kamrater det mest effektiva sättet att lära normer och regler eftersom de är jämställda med varandra. Jämnåriga får delvis samma fostrande roll som vuxna. Barnen får en trygg bas och självförtroendet stärks. De får ett begrepp om normer, de är en del i den nära grupprelationen där de lär av varandra. (Hwang 1994)

2.6.4 Barnperspektiv

”Barns perspektiv på den egna tillvaron formas på samma sätt som för vuxna i ett socialt, kulturellt och historisk sammanhang. Det varierar från individ till individ genom tid och rum utifrån barnets olika positioner som elev, kompis, sina föräldrars barn, samhällsmedlem, trafikant etc. Faktorer som ålder, kön mognad, intresse, kompetens, självförtroende och känslor har vidare avgörande betydelse för vilket barnperspektiv som formas i umgänget och interaktionen mellan barn, i barns lekar och egen kultur.” (Rasmusson 1994 sid. 20)

Rasmusson (1994) tar vidare upp några exempel som visar på kunskaper kring barnets utveckling och barnets perspektiv på den egna tillvaron.

- **Dynamiken i barns utveckling**

Barnets utveckling går hand i hand med utvecklingsprocessen för den aktuella åldern. Individen påverkas starkt av känslor och intryck. Barn kan känna sig hindrat eller hjälpt i sin utveckling, känna glädje eller skuld. Barnets utveckling pågår ständigt under uppväxten och det leder till att kroppen förändras, får bättre begreppsuppfattning, känslor ska bearbetas och ges nya kunskaper och erfarenheter. Trygghet eftersträvas och ensamheten prövas. Relationer och närhet behålls och förloras. Barnet tränar sin förmåga till flexibilitet genom att vistas i olika miljöer, detta leder till en social kompetens som samhället inte trodde att barn har.

Till exempel var bilden av den isolerade kärnfamiljen felaktig, istället fann man en modern familj där barnet präglas av det stora kontaktnät som finns kring barnet. Barns relationer till jämnåriga, deras umgängesformer liksom deras förmåga till perspektivtagande är här av särskilt intresse. (Rasmusson 1994)

- **Barnets förmåga till perspektivtagande**

När barnet är i sju till tolv års ålder börjar barnet förstå sin omgivning och kunna reflektera över sig själv och andras beteende i samvaron. Barnets förstår även att andra barn i den åldern klarar av detta. Barnets saknar dock förmågan att föra samman egna och andras perspektiv. Det lär sig barnet inte förrän i tio till femton års ålder. Denna kompetens är nödvändig för att barnet ska kunna sätta sig in i sammanhang som avser medverkan i förändringar av den egna närmiljön. Här kan man undra vilka möjligheter till kompetensutveckling i dessa avseenden som familjen, skolan och barnomsorgen ger. Vilka förväntningar bör vi ha på barn i olika åldrar? När och hur kan de föra sin egen talan och när är det rimligt att vuxna tar det fulla ansvaret? (Rasmusson 1994)

- **Barns egen kultur**

Den grundläggande betydelsen för kompetensutveckling är tillgången av ett barnkollektiv och möjligheterna till samvaro genom lek. Genom att undersöka innehållet i barns kultur kan vi lära oss om hur barnperspektivet utvecklas i samvaron mellan barn. Barnets kultur är ett uttryck för livsstil och gemenskap och genom leken använda sin kompetens och bearbeta sina erfarenheter och få nya kunskaper. (Rasmusson 1994)

- **Barns perspektiv på livet – barns tankar**

I en undersökning av Sven Hartman framkom att ensamhet och utsatthet var något som barn präglades mest av i sex till tolv års ålder. Enligt Hartman såg barnen ofta ensamhet som en olycka med många infallsvinklar, bland annat handlade det om utanförskap gentemot gruppen. Barnet kände att gruppen straffade genom att frysa ut. Ensamheten är väldigt påtaglig när barnet inte får den tid som barnet förväntar sig av den vuxne eller att få vara ensam på grund av ren sysslolöshet. (Rasmusson 1994)

- **Barns perspektiv på miljön, naturen och de nära tingen.**

Barn rör sig kring sin närmiljö stora delar av dygnet, skolan och bostadsområdet fungerar som ett socialisationsområde där leken och barnets egen kultur får utrymme. Forskning visar att trygga och innehållsrika miljöer leder till att barnens fantasi och kreativitet stimuleras.

I Hartmans undersökningar framgår att naturen, skolgården och utomhusmiljön är av stor betydelse för mellanstadiebarnen. Den lockar till äventyr och upptäcktsfärder. (Rasmusson 1994)

- **Barns perspektiv på framtiden**

Enligt en undersökning gjord av Jönsson & Wickenberg framkom att många barn och ungdomar saknar framtidstro. Om denna syn på framtiden sprider sig till generationen utgör den ett stort hot mot framtiden. Det är därför upp till oss vuxna att ge barnen hopp och förståelse för omvärlden. Hartman säger att barn har en stor nyfikenhet och förväntning på sin egen utveckling och att framtiden ger dem större frihet till exempel får de vara ute längre, köra bil, eget boende osv. Trots detta finns en oro bland barnen inför sin egen framtid och de ställer sig frågan; Finns det någon framtid att ta över? (Rasmusson 1994)

3. EMPIRISK DEL

Arbetes empiriska del är baserat på syftet att undersöka om mellanstadiebarn uttrycker ett behov av organiserad fritidsverksamhet. Men även hur barnen som är hemma själva mår. De grundläggande fakta som har tagits upp i litteraturstudien anknyter till problempreciseringen och till det intressanta av denna studie där vi försökt undersöka om barn i ålder nio till tolv år uttrycker ett behov av organiserad fritidsverksamhet?

3.1 Problemprecisering

- Vad gör de barn som är hemma själva?
- Hur mår och känner sig dessa barn?
- Vad uttrycker barn när det gäller trygghet och stöd från vuxenvärlden?
- Är mellanstadiebarn tillräckligt mogna för att lämnas ensamma hemma?

3.2 Metodologiska utgångspunkter

Vi har utfört en kvantitativ undersökning. Den kvantitativa aspekten förklarar hur mycket och hur ofta. Widerberg (2002). Kvantitativ forskning använde vi oss av för att få ett så stort omfång som möjligt. Att jämföra i procent tycker vi är ett bra och konkret sätt att för läsaren uppfatta skillnaderna årskurserna emellan. Vi valde att använda oss av enkätundersökning för att samla in data. Enkäten är semistrukturerad i det avseende att den innehåller två typer av frågor, den ena där svarsalternativen är angivet på förhand och i den andra ges respondenten möjlighet att med egna ord svara på frågan. Vi har gjort vår undersökning på ordinalskalenivå. Denna nivå utmärker sig genom att forskaren räknar ut saker och placerar dem i olika fack beroende på svar och grupp. Kategorierna är rangordnade och kan därför jämföras med data från en annan kategori. I vår undersökning har vi använt oss av femgradigskala som är ett utmärkt sätt att exemplifiera ordinalskalenivå. Det är dock värt att klargöra att det är enbart ordningsföljden vi ser när det gäller ordinalskalenivå, vi vet inte bakgrunden till rangordningen eller vad som finns emellan de olika stegen. (Denscombe 2000).

3.3 Enkät

Enkäten genomfördes på hösten 2004 och grunden till enkätfrågor baseras utifrån syftet, finns det ett behov av organiserad eftermiddagsverksamhet och uttrycker barnen det i så fall. Enkäten består av tio frågor och tryckes upp i 126 exemplar varav 120 blev svarade på. Frågorna är delvis flervalsfrågor och delvis öppna för egna åsikter. Frågorna vi valde att analysera i resultatet är de som vi ansåg mest relevanta till vår frågeställning.

De frågor vi ansåg mest relevanta efter datainsamlandet är:

- Går du på fritidsklubben?
- Om nej, varför går du inte på fritidsklubben?
- Är du själv hemma när du kommit hem från skolan?
- Vad tycker du om att vara själv hemma?
- Hur ofta är du ensam hemma?
- Om du är själv när du kommit hem från skolan och behöver prata med en vuxen, vem vänder du dig till då?

3.4 Datainsamling och genomförande

Efter samtal med de sex olika klassföreståndarna bestämde vi vilken tid och vilken plats som vi skulle komma och ge respondenterna enkäterna. I enlighet med Trost (2001) var vi noga med att påpeka för klassföreståndarna att de skulle meddela eleverna att vi var på väg. I klassrummet presenterade vi oss och berättade vad vi hade för uppgift till dem. Vi berättade hur viktigt det är för oss att eleverna svarar och att de gör det så ärligt som möjligt. Vi berättade för eleverna att uppgiften var anonym och förklarade även ordet anonym. Vi var vid tillfället för undersökningen väldigt noga med att förklara för eleverna att enkäten inte var ett test. Skolan är en institution där rätt svar ger poäng och detta kan leda till att elevernas svar lätt kan riktas mot det "rätta" hållet och inte mot det som de egentligen tycker. Efter insamlandet tackade vi för hjälpen och berättade än en gång att deras medverkan var ovärderlig för oss.

3.5 Respondenterna

Vi gjorde ett strategiskt urval som huvudsakligen används vid kvalitativa studier. Detta för att vara förvissad om att få olika svar från de man frågar Trost (2001). Vi valde därför två tredje klasser, två fjärde klasser och två femte klasser på den skola som vi själva hade genomfört vår VFU på. I de båda tredje klasserna fick vi läsa frågorna och alternativen högt eftersom inte alla barn var helt säkra i sin läsning. Detta gjorde vi på samråd av klassernas lärare. Enkätundersökningen genomfördes under elevernas lektionstid och med klasslärare närvarande. Antal elever och eventuella bortfall redovisas nedan.

Årskurs 3: 39 elever, 2 bortfall, **totalt: 37 medverkande**

Årskurs 4: 43 elever, 3 bortfall, **totalt: 40 medverkande**

Årskurs 5: 44 elever, 1 bortfall, **totalt: 43 medverkande**

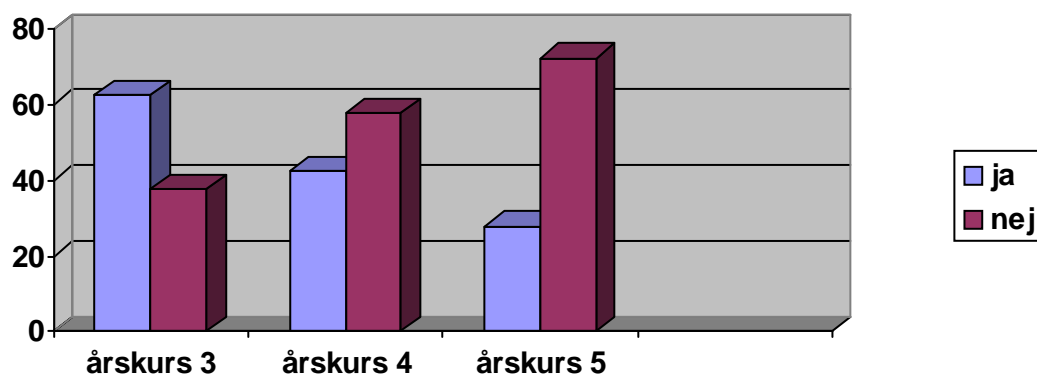
3.6 Bearbetningsmetod

Eftersom vårt deltagandeantal var högt var inte en bortfallsanalys aktuell. Trost (2001) Bearbetningen började med genomläsning av samtliga enkäter. Vi började med att kategorisera enkäterna efter årskurs, därefter beroende på vad de svarat. Vi tog varje årskurs för sig för att sedan kunna jämföra respondenternas svar. Efter det använde vi oss av diagram för att tydligt redogöra för elevernas svar. Efter varje diagram följer en skriftlig kommentar kring den aktuella frågan.

4. REDOVISNING AV RESULTAT

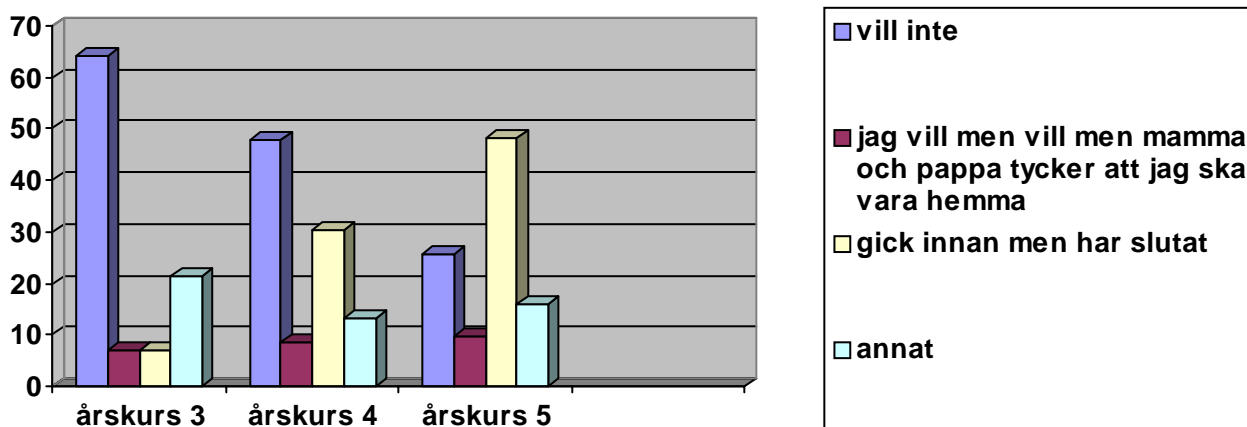
I detta avsnitt kommer vi att gå igenom svaren från vår enkätundersökning. Det innefattar resultatet av svaren vi fick i klasserna vi undersökte. Genom procentbaserade diagram visar vi resultaten i de tre olika årskurserna. Diagram har vi valt för att det synliggör fakta på ett konkret och tydligt sätt. Procentenheterna har vi valt för att visa den kvantitativa aspekten.

Figur 1: Går du på fritidsklubben?

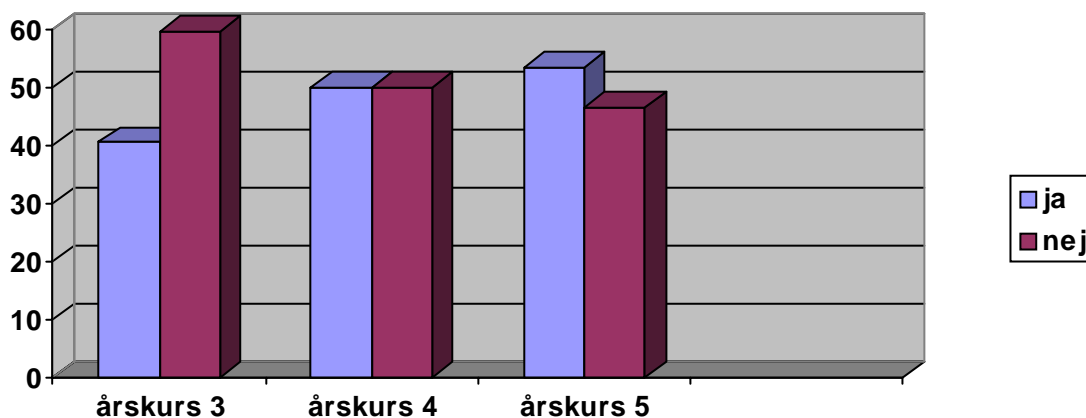
Här ser vi att deltagandet på fritidsklubben minskar efterhand som barnen blir äldre. 72,1 % av dem som går i årskurs 5 går inte på fritidsklubben. I årskurs 3 är det 37,8 % som inte går på fritidsklubben. I årskurs 4 är det relativt jämt mellan ja och nej med övervägande nej, 57,5%.

Figur 2: Om nej, varför går du inte på fritidsklubben?

Värt att notera i denna fråga är att många i årskurs 5 gick på fritidsklubben tidigare men har slutat, närmare bestämt 48,4 %. Vi ser också en klar tendens över alla årskurserna att föräldrarna inte hindrar sina barn att gå på fritidsklubben om de vill. De som svarat annat varierar anledningen till att de svarat annat. De flesta har angivit anledningen att någon av deras föräldrar är hemma men ett fåtal har aktiviteter med närliggande föreningar. Det står även klart i både årskurs 3 och i årskurs 4 att majoriteten inte vill gå på fritidsklubb.

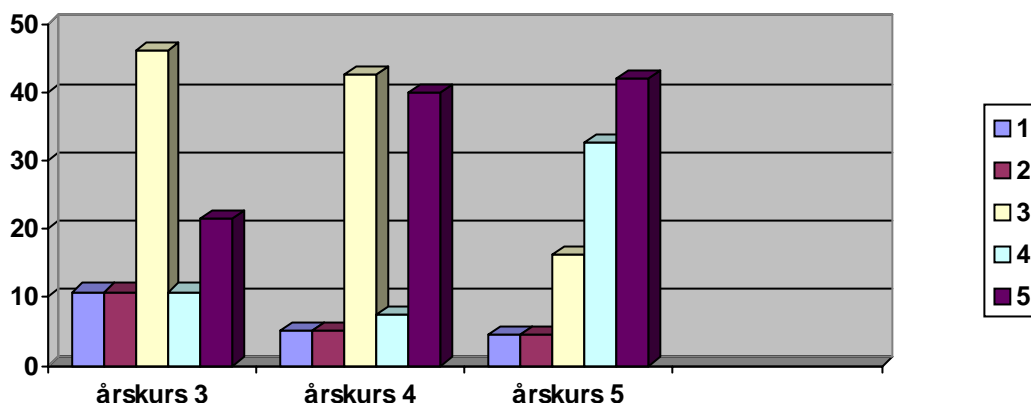
Figur 3: Är du själv hemma när du kommit hem från skolan?

Här konstaterar vi att ju äldre barnen blir desto mer får de ansvaret att få vara hemma själv av mamma och/eller pappa. Procentuellt sett är det 40,5 % av dem som går i årskurs 3 som kommer hem till ett tomt hushåll. I årskurs 4 är det exakt 50 % och i årskurs 5 är det 53,5 % som är ensamma efter skolans slut.

Figur 4: Vad tycker du om att vara själv hemma?

(En skala där 1 är mycket dåligt och 5 är mycket bra.)

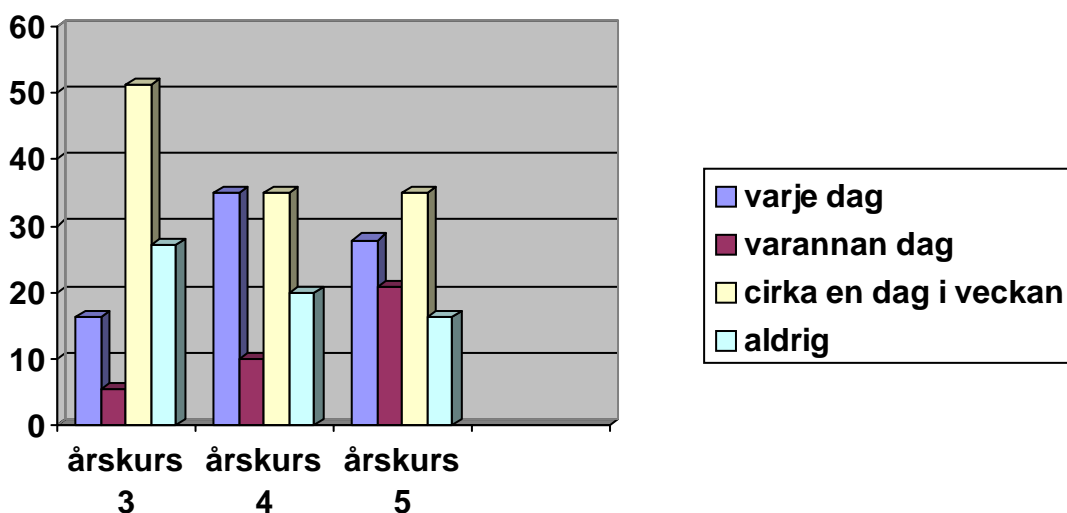
Här står det klart att ju äldre barnen blir desto bättre tycker de det blir att vara själv hemma. 41,9 % av de som går i årskurs 5 tycker det är mycket bra att vara själv hemma efter skolan. I årskurs 4 är även procenten stor för dem som tycker om att vara själva hemma, 40 %. I jämförelse med årskurs 3, där siffran är mycket lägre. Det stannar på 21,6 %. Märkbart är även att många i både årskurs 3 och 4 har valt mellanalternativet 3. 46 % i årskurs 3 och 42,5 % i årskurs 4.

I denna fråga ställde vi två följdfrågor till eleverna. Vi lämnade öppna rader för dem att skriva vad de tycker är bra respektive dåligt med att vara själv hemma. Här följer en sammanfattning av svaren vi fick. Vi har valt att inte kategorisera efter årskurser eftersom svaren var väldigt lika över årskurserna. Det som barnen ansåg vara positivt med att vara ensamma var till exempel att de fick då möjlighet att arbeta med läxor ostört. Även då de befann sig på fritidsklubben tyckte eleverna att det var skönt att kunna gå undan en stund, just för att kunna arbeta i fred eller bara ägna sig åt sina egna tankar. Detta uppmanas även av fritidsklubbspersonalen, då det finns så kallat "lugna rum" att ta sin tillflykt till. Dessa var svar som var genomgående för de årskurser undersökningen innefattade. Barnen har ett behov av att ha lugn och ro omkring sig, kunna göra vad man vill utan att någon lägger sig i. Trots att de är unga är de i stort behov av ett privatliv. Många elever har dock svarat att de vill vara ensamma hemma för att kunna göra saker som föräldrarna inte ger sitt samtycke till då de är hemma och har uppsyn över sina barn. Eleverna har då skrivit att de kan vara på Lunarstorm (kontroversiell Chat-och mötesportal på Internet), titta på vad de helst behagar på Tv och spela de dataspel de egentligen inte får för sina föräldrar i vanliga fall. Vidare nämner de också att de kan äta så mycket godis, kakor samt snacks som de vill.

Vi fann att det som var övergripande negativt bland elevernas svar var bland annat att de kände sig ledsna och otrygga när de är ensam hemma. Eleverna kände sig ensam och i behov av att ha en vuxen att prata med för att inte vara rädda för att något oförutsett skulle kunna inträffa. Som till exempel att inbrottstjuvar och mördare skulle komma och besöka hemmet. Men framförallt kände många elever en tristess när de var hemma själva. Det fanns ingen tillgänglig att hjälpa dom med läxor och det fanns inga aktiviteter att delta i. Här ser vi ett stort behov från barnens sida att känna sig delaktiga och att kunna fungera i grupp för olika typer av lekar och aktiviteter. Vi tycker att fritidsklubb är ett exemplariskt forum för detta, barnen har planerade aktiviteter att delta i om de vill och vuxenstöd finns tillgängligt om de känner sig i behov av detta.

Vi tycker oss se en tendens av att svara tufft på frågorna om ensamhet. De ser sig själva vara tillräckligt mogna för att klara ensamheten men i själva verket lyser motsatsen igenom i deras svar. Å ena sidan ska det vara tufft att vara ensam hemma, just för att eleverna vill behärska det. Å andra sidan finns en känsla av otrygghet och ensamhet i elevernas svar. I årskurs tre där vi läste frågorna högt kom ofta spontana tuffa uttryck rakt ut i luften. Men när det gällde ensamhet var det knäpptyst i klassrummet.

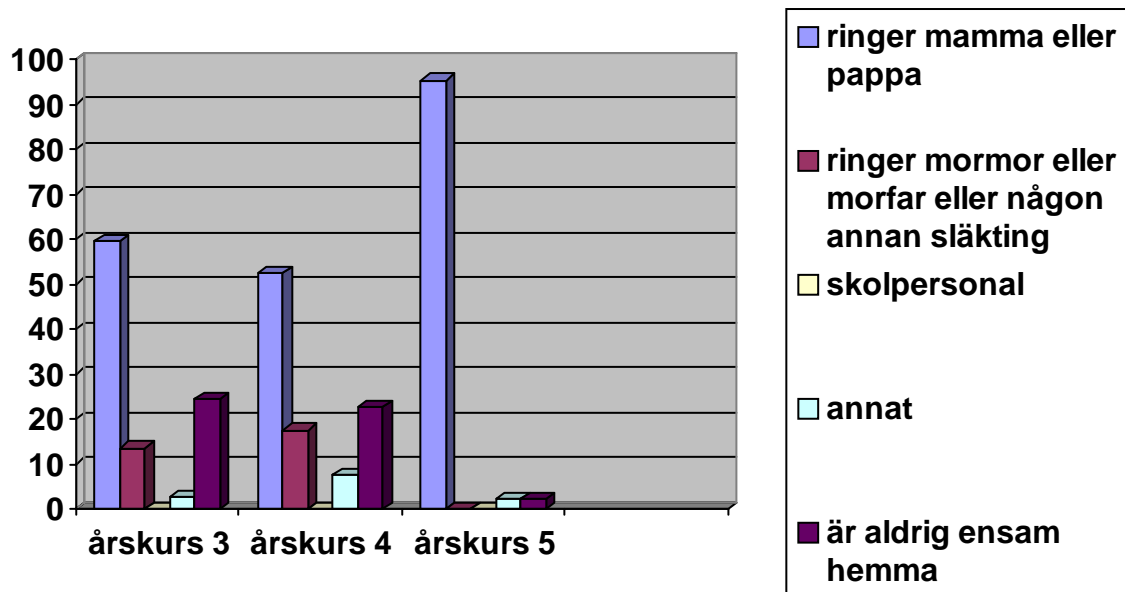
Figur 5: Hur ofta är du ensam hemma?

I årskurs 3 ser man tydligt att barnen sällan är ensam hemma. 51,3 % är ensam cirka en dag i veckan och 27,1 % är aldrig ensam. Tillsammans utgör de 80,7 % av de tillfrågade. I årskurs 4 är det 35 % som är ensam varje dag och 35 % som är ensam cirka en dag i veckan. Dessa båda kategorier blir tillsammans 70 %.

I jämförelse med årskurs 5 där 27,9 % är ensamma varje dag och 34,9 % är ensamma cirka en dag i veckan. De utgör 62,8 % tillsammans.

Figur 6: Om du är själv när du kommit hem från skolan och behöver prata med en vuxen, vem vänder du dig till då?

Överlag ringer barnen i årskurs 3-5 helst till mamma eller pappa om de skulle vara i behov av att prata med en vuxen. Mest tydligt var det i årskurs 5 där 95,4 % svarade att de ringer mamma eller pappa. De som angav annat som svarsalternativ skrev bland annat att de hörde av sig till sin granne eller annan bekant till familjen i närområdet.

5. SLUTSATSER AV ENKÄTUNDERSÖKNINGEN

Från början var vår tanke att använda oss av enbart flervalfrågor i undersökningen. Men redan i ett tidigt stadium bestämde vi oss för att bredda vår undersökning genom att lämna fria rader för våra respondenter där egna tankar och funderingar kunde lysa genom. På så sätt kunde vi få mer uttömmande och personliga svar, vilket vi själva anser ger en mer gedigen undersökning för oss att grundlägga vår empiriska del på. Respondenterna var mycket villiga till att skriva egna tankar och funderingar på de öppna frågorna i vår enkät. Dessa svar ledde till viktiga slutsatser och tankar som sedan analyserades och var av stor betydelse för vårt resultat. Den kvantitativa undersökningen fick en annan tyngd då vi kom fram till att använda oss av procentsatser, istället för att jämföra antalet elever mot varandra i diagrammen. Vid närmare granskning av enkätfrågorna har vi kommit fram till att vi som forskare missade att ge respondenterna chans att med egna ord och tankar resonera kring mående och känslor då de befinner sig på fritidsklubben. Detta hade gett ett annat djup i vår undersökning som vi anser hade varit viktigt att veta i vår framtid som blivande pedagoger.

I efterhand kom vi underfund med att just enkätfrågor inte var den ultimata metoden för vår undersökning eftersom litteraturen som vi valt att lyfta fram i vår undersökning visar tydligt på ett starkt behov av vuxenkontakt för barn i ålder nio till tolv. Men enligt vår empiriska del uttrycker inte barnen det starka behov av eftermiddagsverksamhet som litteraturen säger att de borde uttrycka. Vi har genom vår enkätundersökning fått en del svar som tyder på att eleverna inte är i behov av fritidsklubsverksamhet. Framförallt är det eleverna i årskurs 5 som uttryckt detta. Vi tror att eleverna i åldern nio till tolv år är i stort behov av fritidsklubsverksamhet men att de själva inte vet om det. De vill vara mer självständiga och mogna än vad all forskning säger att de är. Barn idag har inte samma möjlighet att vara barn som vi skulle vilja att de hade, istället har de bråttom att bli vuxna. Det är en sak att fylla i en enkätundersökning att det är mycket bra att vara ensam hemma men verkligheten är en annan, där de uttrycker känslor som rädsla, ensamhet och behov av vuxna. Vi tror att om vi använt oss av personliga intervjuer hade vi fått helt andra svar där respondenterna vågat vara ärliga och säga vad de egentligen tycker och tänker.

6. DISKUSSION

I detta avsnitt kommer vi att reflektera och diskutera de resultat vi fick fram från datainsamlandet. Vi kommer att koppla detta till litteraturdelen och undersökningens syfte, samt att påpeka händelser som kan ha påverkat vårt resultat.

Vår undersökning visar tydligt att fritidsklubbsdeltagandet minskar efterhand som barnen blir äldre. På skolan där vi utförde vår undersökning går 62,2 % av eleverna i årskurs 3 på fritidsklubben, 42,5 % i årskurs 4 och i årskurs 5 är det bara 27,9 % av eleverna som går på fritidsklubben. Det visar att redan efter ett år på fritidsklubben börjar eleverna falla bort från verksamheten. På följdfrågan till de elever som inte går på fritidsklubben, ”Om nej, varför går du inte på fritidsklubben?” visar vår undersökning att ju äldre barnen blir desto mindre vill föräldrarna att barnen ska vara på fritidsklubben. Detta tyder på att föräldrarna anser att sina barn är tillräckligt mogna för att vara ensamma hemma på eftermiddagarna. I Allmänna råd med kommentarer för öppen fritidsverksamhet (2000) kan man läsa att barn i tio till tolv års ålder pendlar mellan frigörelse och beroende av vuxna. Barnen är alltså i stort behov av att ha vuxna närvarande i sin omgivning under sin frigörelsetid. De behöver ha vuxna att diskutera och reflektera med när det gäller deras syn på omvärlden och närsamhället. I årskurs fem visar vår enkätundersökning att nästan hälften 48,4 % har tidigare gått på klubben men har slutat av olika anledningar. Här hade det varit intressant att vidare fördjupa sig i anledningen till varför de slutat. Värt att notera är också att 64,3 % av eleverna i årskurs tre gav anledningen ”Vill inte” till varför de inte går på fritidsklubben. Orsaken till detta är oklar, men vi tror att detta beror på att föräldrarna ordnar så att någon är hemma när barnet slutat skolan, samt att barnet inte kommit in i sitt frigörelsestadium ännu och vill vara hemma med sina föräldrar när de är nio år.

En annan intressant aspekt i vår undersökning är att 53,5 % av eleverna i årskurs 5 är ensamma hemma efter skolans slut. Trots detta uttrycker eleverna känslor när det gäller ensamhet såsom; ensamt, ledsamt och ingen som kan hjälpa till med läxor. Detta stämmer överens med undersökningen Johansson & Pageryd (1988) gjorde där trygghet och stöd från vuxna samt att slippa vara ensam var det mest väsentliga för barn i denna ålder. Enligt vår undersökning är det 40,5 % av eleverna i årskurs tre som kommer hem till ett tomt hushåll. Detta är en hög siffra med tanke på var barnen befinner sig i sin utveckling i denna ålder.

De är i denna ålder i ett starkt behov av vuxna i sin närhet för att känna sig trygga och tillfreds enligt Hwang (1996). Här håller vi med Hwang och tycker att barnen borde vara i kontakt med vuxna under hela dagen. De är inte mogna att lämnas ensamma hemma efter skolans slut, de behöver en vuxen att kunna vända sig till med eventuella problem och tankar.

Eleverna i årskurs 4 och 5 tycker överlag att det är mycket bra att vara ensam hemma. Eftersom eleverna gavs möjlighet att fylla i negativa aspekter i att vara ensam hemma och gjorde detta till trots att de svarat mycket bra misstänker vi att informationen varit knapphändig från vår sida eller att det helt enkelt bara är "tufft" att fylla i svarsalternativet mycket bra. Vår förförståelse när det gäller mellanstadiebarnens utveckling ledde oss till att tro att vi skulle få en högre svarsfrekvens när det gäller svarsalternativ 1, speciellt i årskurs 3. Det vanligaste svaret var dock alternativ 3, vilket vi tror beror på den femgradiga skala vi använde oss av. Det är då lätt att välja det mittersta svarsalternativet för att slippa ta ställning i frågan, vilket vi tror att många i årskurs 3 har gjort.

I det avsnitt i vårt arbete då vi tar upp mellanstadiebarnens utveckling visar all tidigare forskning på att barn i ålder nio till tolv behöver stöd och trygghet från vuxna. De mår bäst då de har en möjlighet att samtala och ventilera sina tankar med en vuxen individ. Vygotsky säger att barn utvecklas bäst i grupp och att deras utveckling gynnas av att det finns en vuxen i närheten som kan stötta och trycka på i rätt tillfälle. Den vuxna finns där för att klargöra problem och få barnen att kliva en liten bit utanför sin förmåga, vilket i sin tur leder till en positiv utveckling för barnet som det inte hade fått om det varit ensamt. (Hwang 1996).

Vi har genom detta arbete fått en djupare förståelse för hur viktig fritidspedagogen och hans roll på fritidsklubben är. Fritidspedagogen är inte bara en lekledare och hjälpreda utan en viktig faktor i barns utveckling. Genom att finnas till som en hjälpende hand och ge trygghet och vuxenstöd, guidar fritidspedagogen barnet i rätt riktning under de åren som barnet utvecklas och formas till en god samhällsmedborgare. Fritidsklubbar verkar för att minska eventuella negativa gängbildningar och på så sätt hjälps enskilda individer och därmed samhället i stort. Resultatet av detta arbete visar tydligt på hur viktigt det är att fritidsklubbar inte läggs ner utan istället utvecklas och blir en naturlig del i varje nio till tolvåringars vardag. Eftersom vi har utgått ifrån barnens perspektiv och inte undersökt de vuxnas ställning i frågan, hade vi tyckt att det varit intressant att vidare forska kring vad föräldrar samt pedagoger tycker i det aktuella ämnet. Det hade även varit intressant att jämföra och försöka se skillnader när det gäller storstadsbarn och landsortsbarn. Vi ångrar att vi inte tog med

frågor gällande känslor och mående på fritidsklubbstid. Detta hade varit intressant att jämföra med hur dom känner sig när de är ensamma hemma. Detta får dock bli en fråga för framtida forskningsprojekt.

6. SAMMANFATTNING

I vår litteraturdel tar vi upp historik kring fritidsklubbars utveckling genom åren. Vi belyser barns fysiska och psykiska utveckling genom att ta upp de olika utvecklingsstadierna samt vad tidigare forskning visat i ämnet. Forskningen tyder på att barn behöver ett ställe att vara på under eftermiddagen tillsammans med kamrater där det finns vuxna i närheten att bolla idéer och tankar med. De vuxnas närhet är viktigt för att barnet ska känna sig tryggt och om de är i behov av stöd och vägledning ska det finnas tillgång till det.

I den empiriska delen har vi gjort en kvantitativ forskning och använt oss av enkät för att undersöka mellanstadiebarns behov av organiserad fritidsverksamhet. Enkätfrågorna visar inte att barn i ålder nio till tolv är har det starka behov av organiserad fritidsverksamhet som vår litteraturdel säger att de borde ha. Men på de öppna raderna framkommer en helt annan bild. Där fick vi svar som tyder på att barn i denna ålder är i ett starkt behov av denna verksamhet. Vi har kommit fram till att vårt resultat pekar på ett behov av fritidsverksamhet trots att barnen har svårt att uttrycka det då de känner att de är tvungna att låtsas vara tuffare än vad de egentligen är.

Något som kan ha påverkat vårt resultat negativt är att enkäten var svårförstålig för barnen och att vi använde oss av en femgradig skala där barnen gavs möjlighet att välja det mittersta alternativet för att svara relativt neutralt på frågan.

Källförteckning

Denscombe, M. (2000) *Forskningshandboken*. Studentlitteratur Lund

Ensac Sweden (1996). *Idéer om verksamheter för 10-12-åringar*. Liber AB, Stockholm

Hwang, P & Nilsson, B. (1996) *Utvecklingspsykologi, från foster till vuxen*. Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm.

Johansson & Pageryd. (1988) *Frihet under ansvar*. Stockholm : Socialförvaltningen. Forsknings- och utvecklingsbyrå

Rasmusson, B. (1994) *Barnperspektiv – reflektioner kring ett mångtydigt och föränderligt begrepp*.

Schultz Larsen, O. (1994) *Utvecklingspsykologi*. Studentlitteratur Lund.

Skolverket (2000). *Allmänna råd med kommentarer för öppen fritidsverksamhet*. Liber Distribution, Stockholm

Socialstyrelsen (1996). SoS-rapport 1995:13 *Mellanstadiebarnen- vart tar de vägen på sin fritid?* Gotab, Stockholm

Socialstyrelsen (1990) *Utformning och pedagogik i fritidsklubbar*.

Socialtjänsten (1990) *Utvärdering av fritidsklubbar*.

Svenska språknämnden (2000) *Svenska skrivregler*. Liber AB.

Trondman (2001) *Varken ung eller vuxen*. Stockholm : Atlas

Trost, J. (1994) *Enkätboken*. Studentlitteratur, Lund.

Widerberg, K. (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur Lund.

Enkät om mellanstadiebarns fritid

a. Jag går i årskurs.....

b. Jag är...

- pojke
- flicka

c. Jag bor med

- mamma och pappa
- mamma
- pappa
- mamma ibland, och pappa ibland.

d. Går du på fritidsklubben?(om du svarar ja på denna fråga behöver du inte svara på nästa)

- Ja
- Nej

e. Om nej, varför går du inte på fritidsklubben?

- vill inte
- jag vill men mamma och pappa tycker att jag ska vara hemma
- gick innan men har slutat
- annat.....

.....

.....

f. Är du själv hemma när du kommit hem från skolan?

- ja
- nej

Om nej, vem är hemma.....

g. Om du är själv när du kommit hem från skolan och behöver prata med en vuxen, vem vänder du dig till då?

- Ringer mamma eller pappa
- Ringer mormor eller morfar eller någon annan släkting
- Skolpersonal
- Annat.....
- Är aldrig ensam hemma

h. Vad gör du när du kommit hem? (Flera alternativ möjliga)

- spelar dator/tv-spel
- tittar på tv
- läser läxor
- träffar kompisar
- utövar någon sport eller annan fritidsaktivitet
- annat.....

.....

.....

i. Hur ofta är du ensam hemma?

- varje dag
- varannan dag
- cirka en dag i veckan
- aldrig

j. Vad tycker du om att vara själv hemma? (Ringa in på skalan. 1 är mycket dåligt och 5 är mycket bra.)

1 2 3 4 5

Vad är det som är bra?

.....

.....

.....

Vad är det som är dåligt?

.....

.....

.....